Satuja ja kertomuksia.

HYK

BIBLIOTHECA · UNIV · HELG
OTIUM SAPIENTIS

Satuja ja Kertomuksia

Helsingissä,
Kustannusosakeyhtiö Otava

104.

Kuopiossa 1900.
Osakeyhtiö Kuopion Uudessa Kirjapainossa.

Aurinko ja kuu.

Ikkunasta kätkyeesen yöllä paistoi kalma kuu. — »Miksi kuu noin kumottaapi?» kysyi hiljaa lapsen suu.

— Käski luoja että kerran aurinkokin maata saa, ja sen levätessä täytyy kaiken muunkin nukahtaa.

Siksi päivä virkkoi kuulle: »Kuules, mitä tehdä saat: yöllä valvot sijastani, nouset, kierrät kaiket maat. Kaikki tiedustele tarkkaan, mulle kerro aamulla, kuka rukoilee, ken juonii, ken ei anna nukkua.»

Meni mailleen aurinkoinen, kuu vaan yksin kumottaa. Mutta varhain huomeneltaan, se jo sinne koputtaa: »Nouse päivä paistamahan, aamun tuuli huminoi, kiurut lentää, kukot kiekuu, kirkonkellotkin jo soi!»

Silloin nostaa kultarinta vuoren takaa päätänsä; kysyy kuulta kalvenneelta yöllisiä viestejä.

Kuu nyt alkaa kertoella mitä näki matkallaan, ja jos oli rauha yöllä, nousee päivä iloissaan; — ellei ollut, silloin nousee sumussa ja sateessa, eikä äiti koko päivään laske lasta tuvasta.

Kuinka hevonen armahti sammakkoa.

Oli kesäilta. Ukkonen oli juuri asettunut. Kaikki oli hiljaista, aurinko laskihe ja sen säteet leikkivät vesirapakoissa; märkä lehti kiilsi puissa.

Sammakko kömpi tielle ja istuutui rapakon reunalle. Hän nosti rumaa päätänsä ja katseli taivaaseen, aivan kuin olisi sitä ihaillut. Hän istui hiljaa ajatuksiinsa vaipuneena, hän ei tuntenut omaa rumuuttaan, ei pelännyt ketään eikä itse tehnyt pahaa kellenkään.

Lapset näkivät sammakon, jäivät seisomaan ja nauroivat sille.

— Mitäs jos tappaisi sen? sanoi yksi pojista.

Toinen huusi:

— Hyi, kuinka ilettävä otus! Kah mitenkä möllöttää silmillään meihin! Odotapas, ruvetaan vehtaamaan sen kanssa.

Pojat taittoivat teräviä tikkuja ja rupesivat niillä sorkkimaan ja pistelemään sammakkoa. Satuttivat silmiin ja haavoittivat sitä.

Pojat nauroivat ja mitä enemmän he sitä raukkaa rääkkäsivät, sitä enemmän he itse julmistuivat. He inhosivat sammakkoa siksi, että se oli heistä niin ruman näköinen.

Sammakko koetti hypätä pois, tahtoi kiivetä, vaan lapset eivät laskeneet, ja viskasivat hänet takasin. Yksi pojista koetti aina hakata siltä päätä pois. Hän käänsi sen selälleen. Sammakko potki ja potki ja viimein suurien ponnistusten perästä kääntyi, ryömi kauemmaksi, mutta putosi syvään pyörän uurtamaan kuoppaan. Raadeltu sammakko ei voinut kiivetä siitä pois, vaan marri pitkin uraa. Hänestä tuntui tässä paremmalta: vesi huuhtoi hänen haavojansa ja tässä liejussa hän oli rauhassa paremmin kuin siellä ihmisten mailla. Mutta pojat seurasivat vielä sammakkoa.

— Juho! Juho! Katso! Se ryömii taas, kas kuinka taas silmänsä pullistaa. Annappas, minä otan raskaan kiven, niin herkeää se mulkoilemasta.

Ja poika juoksi valitsemaan kiveä, eivätkä toiset pojat jättäneet sammakkoa, kulkivat molemmilla puolilla raitia ja tyrkkivät sitä tikuilla.

II.

Tiellä ajaa mies kuormineen.

Kärryjä veti vanha pattijalka koni, ponnistaen vapisevia takajalkojansa ja etujaloillansa kompastuen. Mies kulkee vieressä, huutaa ja lyö piiskalla hevosensa laihoja lautasia ja setolkan hankaamaa selkää. Kuorma on raskas, raiti syvä ja mutainen. Pyörät narajavat voiteen puutteessa ja väsynyt hevonen vaivoin kulkee eteenpäin. Pojat huomaavat, että kuorma tulee ajamaan sammakon yli — eivät ruvenneetkaan sitä enää kiusaamaan — odottavat että se rusentuu pyörän alle.

Kuorma oli jo aivan lähellä, hevonen näki sammakon, seisahtui, ojensi kaulaansa ja rupesi nuuskimaan. Mies löi hevosta piiskalla. Hevonen nosti päätänsä, ponnisti voimiansa, kääntyi syrjään ja kaikin voimin rupesi vetämään raskasta kärriä, jonka pyöriin oli paksulta likaa tarttunut, pois syvästä raidista. Hevosen luisia olkapäitä kolottaa, huonot kengät lonkkaavat märässä savessa — voimat eivät riittäneet kohottamaan raskaita kärriä raidilta tielle.

— Minne sinä! huusi mies ja löi hevosta piiskalla saadakseen sitä kääntymään takasin.

Mutta hevonen ponnisti viimeiset voimansa ja tarraten maahan heikoilla jaloillaan suurella vaivalla töin tuskin sai pyörät nousemaan rai-

dista ja ajoi sen paikan ohi, jossa kuolemantuskissa makaava sammakko oli.

— Kävi sääliksi — — — sanoi hiljaa yksi pojista. Ja kaikki pojat tulivat noloiksi ja läksivät pois.

Oppinut poika.

Poika tuli kaupungista isänsä luo maalle. Isä sanoi:

— Tänään on heinänteko: ota harava ja tule minua auttamaan.

Poika ei tahtonut tehdä työtä ja sanoi:

— Minä olen oppinut tieteitä, vaan kaikki moukkain sanat olen unohtanut.

Mitä se harava merkitsee?

Mutta hän meni pihalle ja astui haravan päälle ja se löi häntä otsaan. Silloinpa hän muisti mikä harava on, koska otti otsastaan kiinni ja huusi:

— Kuka pöllö on heittänyt tänne haravan?

Käärme tiellä.

Kansan tarina.

Oli kerran kaksi metsästäjää. Metsästysretkellään he kerran tulivat synkässä korvessa kaukaiselle polulle; heitä vastaan tulee ukko. Ja ukko sanoo heille:

— Elkää hyvät ystävät kulkeko tätä polkua.

— Miksi niin, ukkoseni?

— Tällä polulla makaa poikki päin suurisuuri käärme, ei siitä pääse jalkasin eikä hevosella.

— Kiitos sinulle, hyvä ukko, että pelastit meidät kuolemasta.

Ukko läksi. Metsästäjät jäivät miettimään ja sanoivat:

— Vaan mitä me käärmeestä! Meillähän on pyssy, emmekö muka saa käärmettä tapetuksi.

Ja he jatkoivat matkaansa. Hetken kul-

jettuaan löysivät he suuren kasan rahaa. Metsästäjät nauroivat ja sanoivat toisillensa:

— Kas vaan, mitä se vanha kettu keksi. Jos emme olisi tulleet, olisi hän itse ottanut rahat, ja nyt saamme enemmän kuin tarvitsemme.

He istuivat ja ajattelivat, mitä oli tehtävä. Toinen sanoi:

— Mene sinä kotoa hakemaan hevonen: emme voi kantamalla kulettaa rahoja.

Toinen jäi vahtimaan ja toinen meni hevosta hakemaan. Se, joka jäi vahtimaan, sanoi sille, joka oli kotiin menossa:

— Pistäy minun emäntäni luona ja tuo minulle vähäsen leipää.

II.

Metsästäjä meni, tuli vaimonsa luo ja sanoi:

— No, vaimoseni, jospa tietäisit mitä Jumala on minulle antanut.

— Mitä se on antanut?

— Suuren kasan rahaa: emme sinä ilmoisna ikänä saa sitä loppuun ja se riittää lapsillemme ja lastenlapsillemme. Pane uuni lämmitä ja ja laita rieska ja sotke taikina, alusta myrkkyä ja sekoita yrttiä, minä sanon toverilleni, että hänen vaimonsa on sen hänelle lähettänyt.

Vaimo laittoi rieskan, sekoitti myrkkyä ja yrttiä, ja paistoi. Mies valjasti hevosensa ja läksi.

Mutta hänen toverinsa, joka oli jäänyt rahojen luo, latasi pyssyn ja ajatteli: Kun hän tulee, minä — puksis! — ja kaikki rahat ovat minun ja kotona sanon, etten ole häntä nähnytkään.

Toveri lähestyy; hän sihtasi ja puksis ja tappoi sen. Itse juoksi kärryn luo — suoraan laukulle, söi rieskan ja kuoli. Ja niin rahat jäivät paikoilleen: käärme oli syönyt molemmat.

Ukko ja omenapuut.

Ukko istutti omenapuita. Hänelle sanottiin:

— Mitä varten sinä niitä istutat? Kyllä saat kotvan odottaa, ennenkuin niistä omenia tulee, etkä sinä saa syödä yhden yhtä.

Vanhus vastasi:

— En minä tule syömään, toiset syövät, minulle suurkiitosta sanovat.

Köyhä pohatta.

Eli kerran köyhä mies. Yhtenä iltana hän pani maata, eikä mitenkään voinut nukkua, aina vaan ajatteli: »Minkätähden köyhillä ihmisillä on niin vaikea elää maailmassa? Ja mitä varten rikkaat kokoovat rahoja? Toisella on omaisuutta täydet kirstut ja yhä se vaan säästää, jopa itseänsä nälällä kiduttaa. Jos minä olisin rikas, en minä eläisi niin. Minä eläisin komeasti ja vielä toisellekin antaisin.»

Yhtäkkiä hän kuulee jonkun sanovan: — Tässä on sinulle rahakukkaro, jos tahdot olla rikkaana; kukkarossa on yksi kultaraha, vaan kun sinä sen otat, siinä paikalla on toinen; ota sillä tavalla itsellesi kultarahoja niin paljon kuin tahdot ja heitä kukkaro jokeen; niin kauan kun et heitä kukkaroa, et saa kuluttaa yhtään kultarahaa: muuten ne kaikki muuttuvat sirpaleiksi.

Köyhä mies oli tulla hulluksi ilosta, — viimein tointui ja ryhtyi työhön. Kun hän ottaa yhden rahan, niin näkee: — siellä on jo toinen.

»Kah, — ajattelee hän, — mimmoinen onni minua kohtasi: yön aikana minä nostan koko läjän kultarahoja, ja huomenna olen rikas mies, ja aamulla heitän kukkaron veteen ja rupean elämään niin että . . .»

Vaan aamulla hän ajatteli toisin:

»Enköhän nosta vielä yhtä suurta kokoa, eihän siinä ole muuta kun istuu yhden päivän vaan.»

Hän nosti yhtä suuren ko'on ja sitten tahtoi vielä ja vielä, eikä mitenkään voinut siitä kukkarosta luopua.

Hänen teki mieli syödä, vaan paitsi leipää ei hänellä ollut kotona mitään muuta. Vaan mennä ostamaan jotakin parempaa ja makeampaa — ei voi: rahan sijaan tulee sirpaleita, jos ei heitä kukkaroa jokeen. Mieli tekee syödä ja paha on kukkarostakin erota. Hän söi kovaa leipää ja rupesi taas rahoja nostamaan. Tuli yö, — hän jatkaa työtään koko yön. Seuraavana päivänä hän kävi pyytämässä naapurilta leipää, tuli kotiin ja rupesi taas nostamaan rahoja. Meni viikko, kuukausi, koko vuosi, eikä hän vieläkään kukkarosta luopunut. Kuka ei

hyvää hyvänä pitäisi, — sanoi hän, — eikä lisä pahaa tee.

Ja hän elää niinkuin ennenkin kerjäläisenä, on unohtanut aikoneensa elää komeasti ja toisillekin antaa. Välistä hän niinkuin herää, menee kukkaroineen joelle ja tulee taas takaisin. Hän on tullut aivan vanhaksi, keltaiseksi kuin kulta, vaan ei lakkaa kultarahoja lappamasta ... Ja niin hän kuoli kerjäläisenä penkille, kukkaro käteen.

Linnunpesät.

Oli lämmin kevät-aamu. Kolme poikaa tuumi minnekkä he tänäpäivänä lähtisivät: menisivätkö kauas metsään, taikka joelle kalastamaan, tai ravustamaan, tahi minnekkä. Tuvan vieressä, jossa he istuivat kasvitarhassa, kasvoi koivu. Lapset kiistelivät ja naureskelivat; yhtäkkiä he kuulivat yläpuoleltaan koivusta jotain vikinätä....

— Juho! — huusi yksi heistä. Linnunpoikaset tulevat munasta.

— Kas niin, Mikko, ala kiivetä, vastasi toinen.

He katsahtivat taakseen ja kolmas, Antti, oli jo aidalla, kapuamassa pesälle.

— Antti, tule pois; ukki kun näkee, niin toruu. Mennään metsään, minäpä tiedän paikan, jossa puut ovat täynnä variksen pesiä.

Antti hyppäsi aidan päältä pois ja pojat kiitivät metsään, kuka ensiksi ennättää, ja hävisivät.

II.

He riehuivat iltaan asti, saivat naarmuja: heidän piti tunkeutua tiheän kuusikon läpi, ja heillä oli kyllä hauskaa. Olivat ainakin kymmenen pesää rikkoneet, nyt menivät kotiin päin saaliineen ja puhelivat:

— Minun poikasillani ei ole vielä höyheniä, kah, miten vitisevät.

— Kas, yhden olette rutistaneet ja toinenkin kohta kuolee: äsken se vielä vinkui, nyt vaan suutansa aukoo.

— Ja minulla vaan yksi inisee, toiset ovat kaikki kuolleet.

— Niitä pitäisi juottaa. Annahan minä panen ojaan.

Ja pojat vehtasivat niiden kanssa jos mitä: aukasivat niiden nokat, kaasivat sinne vettä, toisia pistivät nokkineen veteen; sanalla sanoen niin rääkkäsivät niitä, etteivät tuoneet kotiin yhtä ainoatakaan ja lähellä kylää ränttäsivät ne kaikki sillan alle.

Juho tuli kotiin, söi illallista ja pani maata. Hänen silmänsä eivät voineet pysyä auki ja korvissa kaikui vaan vikinä ja variksien rää-

kynä, eikä hän voinut saada mielestään pois niitä hävitettyjä pesiä, eikä hänestä tuntunut enää hauskaltakaan.

— Vitisköötelikööt, — ajatteli Juho, — vaan huomenna varhain me menemme taas; sinne jäi yksi pesä hyvin korkealle, meidän täytyy saada sekin ... ja siihen ajatukseen hän nukkui.

Ja hän näki unta:

Että hän muka istuu tuvassa, vielä aivan pienenä, vanhempi sisar heiluttaa pientä veljeä; isä ja äiti eivät ole kotona, menivät pellolle työhön. Tulee jo hämärä. Yhtäkkiä kuuluu ikkunaan. ... Kopo! Hän katsoo. ... hirveä naama pistäikse ikkunasta ja katselee. Sitten koko pää tulee ikkunasta ja sitte koko ruumis käsineen ja jalkoineen. Juho vapisi ja piiloutui nurkkaan. Vieras muuttui jättiläiseksi: seisoi kumarruksissa ja pää otti kattoon kiinni. Mitä ihmettä? Juho katselee: jättiläisellä on Antin kasvot! Se sieppaa Juhon sisaren ja veljen ja panee takkinsa alle povellensa ja toisella kädellä koettaa ottaa Juhoa kiinni. Mutta silloin isä ja äiti kiipesivät ikkunasta sisään ja tarttuivat jättiläisen käteen; ja äidin nenä tuli pitemmäksi ja pitemmäksi ja tuli aivan koukkuiseksi, silmät ympyriäisiksi ja koko pää oli höyhenissä! »Varis! . .» sanoo itsekseen Juho ja puolikuolleena ryömii penkin alle; hän

katsoo ylös ja kattoa ei enää ole, näkyy sininen taivas ja tupa kutistuu pieneksi, aivan kuin olisi pieni pesä, ja kaikki tulivat pieniksi, — se hirviö vaan tuli Antin näköiseksi, otti Juhon, riuhtasi penkin alta ja Juho lensi rotkoon, ennätti vaan huutaa:

— Äiti! — ja heräsi.

Kaikki on hiljaa, tuvassa on pimeä ja kuuluu kuorsuuta.

— Mitä sinä huudat! torui isä ja alkoi kuorsata uudestaan.

Juho vapisee, hänen sydämmensä lyöpi aivan kuin tahtoisi hypätä ulos.

Aamun koitteessa hän taas nukahti, mutta samassa joku tyrkkäsi häntä; hän aukasi silmänsä — Antti seisoi hänen edessään. Juho säpsähti ja kääntyi seinään päin.

— Juho, nyt mennään!

— En minä lähde!

— Pöllö! miks'et lähde?

Juho nousi jurona, tuli Antin mukana pihalle, kertoi hänelle unensa ja Antti jäi miettimään. Siihen tuli Mikkokin, eikä sanonut mitään. Kun ei toiset menneet, ei hänkään. Juoksivat joelle uimaan.

Lumikukka.

Satu.

Eli kerran mies, Juhana nimeltä ja hänellä oli vaimo, Maria, vaan lapsia ei heillä ollut. Juhana ja Maria elivät rakkaudessa ja sovussa; ja niin he tulivat vanhoiksi, eikä lapsia tullutkaan. He hyvin surivat sitä ja ainoana lohdutuksena oli että he saivat nähdä muiden lapsia. Ei sille voinut mitään, se oli varmaan Jumalan sallimus: kaikkihan täällä tapahtuu ei meidän, vaan Jumalan järjen mukaan.

Kerran kun tuli talvi, ja oli satanut ensi kerran lunta, polveen saakka, kokoontuivat kaikki kylän lapset ulos leikkimään ja meidän vanhukset istautuivat ikkunaan ihailemaan niitä. Lapset juoksentelivat ja leikkivät ja rupesivat laittamaan lumiukkoa. Juhana ja Maria istuivat ääneti, ajatuksiinsa vaipuneena. Yhtäkkiä Juhana naurahti ja sanoi: Mitäs jos mekin me-

nisimme sinun kanssasi lumiukkoa tekemään? Maria oli nähtävästi myöskin leikkisällä tuulella. — Miks'ei, sanoi hän, mennään vaan vanhoilla päivillä hassuttelemaan; vaan miksi rupeat ukkoa tekemään, on sinussa minulle kylläksi; laitetaan paremminkin lumesta lapsi, koska ei Jumala ole elävää antanut. — Mikä on niin, se on niin, sanoi Juhana; otti hattunsa ja meni eukkonsa mukana ulos puutarhaan.

II.

He aivan todellakin rupesivat laittamaan lumesta nukkea. Tekivät ruumiin, kädet ja jalat, sen päälle nostivat suuren lumipallon, josta tekivät pään.

Jumala auttakoon! sanoi joku ohitse menevä. — Kiitos, kiitos! vastasi Juhana. — Jumalan apu on kaikessa hyvä, lisäsi Maria.

— Mikä siitä tulee?

— Se minkä on näköinen, sanoi Juhana. — Lumityttö, vastasi Maria nauraen.

He tekivät nenän, tukan; tekivät kaksi kuoppaa otsaan ja juuri kun Juhana laittoi suuta, niin siitä yhtäkkiä tuntui lämmin henki. Juhana veti kiireesti kätensä pois ja kas: kuopat otsassa täyttyivät ja niistä näkyi siniset silmät, ja huulet jo punersivat, hymyilivät. — Mitä tämä on, Herra Jumala! Ettei se vaan olisi noi-

tuutta? — sanoi Juhana siunaten itseänsä. Ja nukke liikutti päätänsä, aivan kuin elävä, ja käsiänsä ja jalkojansa aivan kuin rintalapsi kapaloissa.

Voi, Juhana, Juhana! — huusi Maria vapisten ilosta: siinähän Jumala lähettää meille lapsen, — ja hän rupesi syleilemään lumityttöä ja lumi karisi pois lumitytöstä niinkuin munan kuori ja Maria piti sylissään todellakin elävää lasta. — Voi sinua minun kallista lumikukkaani, huudahti vanhus, syleillen toivottua ja omaksi tullutta lasta, ja juoksi sen kanssa tupaan. Juhana voi tuskin tointua tämmöisestä ihmeestä, ja Maria oli melkein hullu ilosta.

III.

Ja niin lumikukka kasvoi, ei päivittäin vaan tunnittain ja päivä päivältä yhä paremmin. Juhana ja Maria eivät voineet kylläksi iloita. Kyläntytöt olivat alinomaa heillä leikkimässä vanhuksien tyttären kanssa, aivan kuin nuken kanssa: juttelivat sen kanssa, lauloivat sille lauluja, opettivat, leikkivät kaikenmoisia leikkiä. Ja Lumikukka oli niin ymmärtäväinen: huomasi kaikki ja oppi kaikki. Ja yhdessä talvessa se oli kuin kaksitoistavuotias tyttö, ymmärsi kaikki, puhui kaikesta, ja niin kauniilla äänellä että oli ihanata kuulla. Ja

hyväsydäminen se oli, tottelevainen, ystävällinen kaikille mutta valkonen kuin lumi. Silmät aivan kuin muistikukkaset; vaaleanruskea tukka ylettyi vyötäisiin saakka. Vaan punaa puuttui poskilta, ihan kuin ei olisi yhtään verta ollut koko ruumiissa. Mutta kumminkin se oli kovasti kaunis ja suloinen. Kun se joskus oli vallaton ja leikki, niin se oli niin miellyttävä ja hauska, että oikein sydäntä sykähytti. Ja kaikki ihailivat lumikukkaa; vaan vanha Maria oli aivan hurmaantunut. Kas nyt, Juhana, antoipas Jumala meille iloa vanhuuden päivinämme! Poistuipa minulta suru sydämmestäni! — Ja Juhana sanoi hänelle: Jumalalle kiitos! Ei ilo ole tässä maailmassa ikuinen, eikä suru loppumaton.

IV.

Kului talvi. Kevätaurinko paistoi iloisesti taivaalta ja lämmitti maan. Pälvipaikoissa alkoi näkyä viheriäistä ruohoa ja leivonen jo lauleli. Nuoret tytöt kokoontuivat leikkimään ja lauloivat kevään tulosta. Mutta Lumikukka tuli surulliseksi. »Mikä sinua vaivaa, lapseni?» puhui sille monta kertaa Maria hyväillen sitä. — »Oletko kipeä? Miksi olet niin alakuloinen, olet niin laihtunut.» — Ja Lumikukka aina vastasi: »Ei hätää, mummoseni, minä olen terve». — Mutta aurinko oli sulatta-

nut viimeisenkin lumen maasta. Puutarhat ja niityt alkoivat kukoistaa, satakieli ja kaikki muutkin linnut lauloivat ja luonto virkosi.

Vaan Lumikukka, poloinen, rupesi yhä enemmän ikävöimään: alkoi vierastaa tovereitaan ja piiloutua auringosta varjoon, aivan kuin kielokukkanen puun alle. Hänellä ei ollut muuta iloa kuin leikkiä kylmän lähteen vedessä viheriäisen pajupuun alla. Lumikukka tahtoi vaan varjoa ja kylmää ja kaikista enin sadetta. Sateisena ja pimeänä päivänä hän oli iloisempi. Ja kun kerran nousi musta pilvi ja alkoi rakeita sataa, ilostui Lumikukka niinkuin toinen olisi ilostunut kalliista helmistä. Ja kun taas aurinko kuumasti paistoi ja rakeet sulivat vedeksi, itki Lumikukka haikeasti, aivan kuin olisi itse tahtonut sulaa kyyneliin, tahi niinkuin sisar itkee veljeään.

V.

Kevät alkoi jo loppua, tuli Juhannus. Nuoret tytöt menivät kävelemään lehtoon, ja tulivat Lumikukkaa hakemaan. Kiusasivat Mariamummoa että: laske nyt, laske! Maria ei mitenkään olisi tahtonut laskea, eikä tytön itsensäkään tehnyt mieli lähteä, vaan he eivät tahtoneet kieltää. Paitsi sitä ajatteli Maria, e ttä ehkä se tekisi hyvää Lumikukalle. Ja hän puki tyttärensä, suuteli sitä ja sanoi: Mene lap-

seni, ole iloinen; ja te tytöt, katsokaa — varjelkaa minun Lumikukkaistani, sehän on, niinkuin itsekin tiedätte, minun silmäteräni!

»Hyvä, hyvä!» huusivat tytöt iloisesti, ottivat Lumikukkaa käsistä ja menivät joukossa lehtoon. Siellä he laittoivat seppeleitä, kukkavihkoja ja lauloivat surullisia ja iloisia laulujansa. Lumikukka ei heistä eronnut.

Kun aurinko oli laskenut, laittoivat tytöt risuista kokon, sytyttivät sen ja seppeleet päässä asettuivat riviin seisomaan toinen toisensa taakse ja Lumikukan panivat seisomaan viimeiseksi. »Katso, — sanoivat he hänelle, — kun me juoksemme, niin juokse sinäkin meidän perästä, älä vaan jää jälkeen!» Ja niin he alkoivat laulun ja hyppivät tulen yli.

Yhtäkkiä kuului heidän takanaan jotain rätinää ja surkeaa valitusta. Tytöt kääntyivät pelästyneinä: — ei ollut ketään. He katselivat toinen toistansa: — eivät vaan näe Lumikukkaa. »Voi! se vallaton on varmaankin mennyt piiloon», sanoivat he ja juoksivat häntä etsimään, mutta eivät mitenkään voineet löytää. He huusivat ja kutsuivat häntä, ei vastausta. »Minnekkähän hän on voinut joutua?» puhuivat tytöt. — »Hän meni varmaan kotiin», sanoivat he sitten ja läksivät kylään päin: vaan Lumikukka ei ollut siellä. Häntä etsittiin seuraavana päivänä, etsittiin kolmantena, käytiin

koko metsä läpi, katsottiin joka pensas, joka puu tutkittiin: ei ollut Lumikukkaa, ei jälkeäkään.

Juhana ja Maria surivat ja itkivät kauan omaa Lumikukkaansa; kauan vielä vanha mummo parka joka päivä kävi siinä metsässä häntä etsimässä ja hän huusi niinkuin käki, poloinen:

ohoi, ohoi!

Lumikukka hoi!

Ja usein hänestä tuntui niinkuin Lumikukan ääni olisi vastannut: ohoi! Mutta Lumikukkaa ei ollut, eikä tullut.

Minnekkähän Lumikukka on voinut joutua? Olisiko peto vienyt hänet pimeään metsään vai petolintu nostanut sinisen meren taa?

Ei, ei häntä ollut peto vienyt pimeään metsään, eikä petolintu sinisen meren taa; vaan kun Lumikukka juoksi toisten tyttöjen perästä ja hyppäsi tulen yli — muuttui hän keveäksi höyryksi ja hienona utuna taivaaseen kohosi.

Aurinko ja tuuli.

Satu.

Aurinko ja tuuli väittelivät kuka heistä on voimakkaampi, eikä kumpikaan voinut vahvemmuuttaan todistaa. Sitten he näkivät miehen ratsastavan pellolla, ja päättivät koettaa voimiansa kohta.

— Katso, sanoi tuuli, minä kun ryntään häneen, niin paikalla saan häneltä vaatteet pois. Ja tuuli paneusi puhaltamaan, minkä jaksoi. Kuta enemmän se puhalsi, sitä huolellisemmin ratsastaja kääriytyi nuttuunsa, jupisi tuulta vastaan, harmitteli, ja ajoi vaan kauemmaksi ja kauemmaksi. Tuuli suuttui ja antoi tulla sadetta ja lunta, mutta mies sitoi vaan vyönsä tiukempaan.

— Nyt näki tuuli, ettei hän mitenkään voinut saada mieheltä nuttua pois. Ja aurinko hymyili, katseli pilven alta, kuivasi ja lämmitti

maan ja ratsastaja paran. Ratsastaja ilostui, kun aurinko pilven alta lämmitti, otti nuttunsa pois ja pani alleen.

— Katsoppas, sanoi aurinko vihaiselle tuulelle: kyllä hyvällä saa enemmän aikaan kuin pahalla.

Koira ja lapsi.

Eli kerran isäntä nuoren vaimonsa kera. Heillä oli pieni lapsi. Yhtenä päivänä tuli isäntä kotiin ja vaimo sanoi hänelle:

— Istu tähän vähäsen ja katsasta lasta, minä käyn vedellä. Emäntä läksi. Vesi oli kaukana: Isäntä istui, istui, vaan ei hän kait ollut syntynyt lasten hoitajaksi. Hän kyllästyi.

— Elähän huoli, — ajatteli hän, — minäpä pistäime naapurissa. Hän kutsui koiran.

— Musti se! Makaa tässä ja katso vaan ja vahdi!

Koira heilutti häntäänsä katsellen isäntää viisailla silmillään. Se oli ymmärtäväinen, kulki kätkyen ympäri, haisteli ja pani maata pää oveen päin. Isäntä meni, painoi oven kiinni, raolleen vaan: pihalla oli lämmin.

Koira makaa ja kuuntelee; yhtäkkiä se säpsähtää, nostaa korvat ja nuuskii. Mitä se oli?

Lattialla tuvan oven vieressä seisoi maito-astia. Myrkyllinen käärme mateli tuvan ohi, tunsi maidon hajun, kiipesi tupaan ja luikerteli pitkin seinäviertä. Musti murisi, näytti ikeniään ja odotti. Käärme lähestyi kätkyttä ja alkoi nousta sitä myöten. Musti hyppäsi ylös ja otti hampaillaan käärmettä kaulasta. Ja samassa hän sattui tyrkkäämään kätkyttä niin, että se meni kumoon ja lapsi putosi maahan, ja alkoi itkeä. Mutta Musti puri käärmeen kaulaa niin että pää irtautui erilleen.

Musti ilostui, että sai käärmeen tapetuksi, riensi lapsen luo ja rupesi sitä nuolemaan, aivan kuin olisi tahtonut lohduttaa sitä. Lapsi lakkasi itkemästä ja nukkui uudestaan, ja Musti asettui maata lapsen viereen ja odotti isäntää, ajattellen: nyt tulee kiitokset uskollisesta palveluksesta.

Isäntä tuli, aukasi oven. Musti hyppäsi häntä vastaan, nosti käpälät olkapäille ja ulvoi ilosta. Isäntä näki, että kätkyt oli kumossa, että lapsi makasi liikkumattomana maassa, että koiran turpa oli veressä ja että se haukkui ja karkasi hänen päälleen.

— Se on raivostunut ja on purrut lasta! — tuli isäntä yhtäkkiä ajatelleeksi. Ilmankos se oli tänään niin alakuloinen.

Hän sieppasi äkkiä pöydältä veitsen ja pisti sen suoraan koiran sydämmeen.

Musti heitti henkensä. Lapsi heräsi melusta ja rupesi itkemään.

— Hän elää! — huudahti isä ja riensi kätkyen luo. Nyt vasta hän älysi käärmeen ja veren lattialla. Koko asia selveni hänelle, hän kumartui Mustin yli, mutta se oli myöhäistä. Vaimo tuli, sai tietää asian ja rupesi ääneen itkemään kuolleen koiran ääressä. Koira haudattiin ja kauan aikaa muisteltiin häntä kaipauksella.

Kukko ja kotka.

Kaksi kukkoa tappeli tunkiolla. Toinen niistä oli voimakkaampi, — hän voitti toisen ja ajoi sen pois tunkiolta. Kaikki kanat kokoontuivat voittajan ympärille ylistelemään sitä. Tämäpä tahtoi että toisessakin pihassa piti saataman tietää hänen voimastaan ja kunniastaan. Hän lensi aitan katolle, leiskutti siivillään ja huusi kovalla äänellä:

— Katsokaa minua: minä olen voittanut toisen kukon. Ei kukaan maailmassa ole niin voimakas kuin minä.

Hän ei ehtinyt lopettaa, kuin kotka tuli kiitäen pilvistä, sieppasi kukon kouriinsa ja vei pesäänsä.

Pojat ja sammakot.

Pojat leikkivät lammella ja näkivät paljon sammakoita. He keräsivät kiviä ja rupesivat heittelemään niillä sammakko-raukkoja. Lapsista se oli hauskaa. Yksi sammakoista nosti päänsä vedestä sanoen:

— Lakatkaa, lapset, kivillä meitä viskomasta: teille se on leikki, mutta meille kuolema.

Viheriävarpunen.

Oli Heikin nimipäivä ja hän sai kaikenmoisia lahjoja: villikissoja, hevosia, kuvia. Mutta sievin kaikista lahjoista oli linnunsadin, jonka hän sai enolta. Heikki riemastui ja tuli näyttämään sitä äidille.

Äiti sanoi:

— Ei se ole hyvä leikkikalu. Mitä varten sinä tarvitset lintuja? Mitä varten niitä kiusaat?

— Minä panen ne häkkiin. Ne rupeavat laulamaan ja minä syötän niitä.

Heikki otti siemeniä, pani laudalle, ja vei häkin puutarhaan. Ja hän seisoi ja odotti linnun tulevan. Mutta linnut pelkäsivät, eivät tulleet likellekään.

Heikki meni päivällistä syömään ja heitti häkin sinne. Päivällisen jälkeen hän meni katsomaan: — verkko oli kiinni ja sen alla räpisteli lintu. Heikki ilostui, otti linnun ja vei sisään.

— Äiti! katso, minä sain linnun kiinni. Se on varmaankin satakieli! Ja kuinka sen sydän lyöpi!

Äiti sanoi:

— Se on viheriävarpunen. Katso vaan ettet rääkkää sitä, paremmin teet jos lasket pois.

— Ei, minä rupean syöttämään ja juottamaan sitä.

Heikki pani varpusen häkkiin ja kahtena päivänä muutti vettä häkkiin ja puhdisti sen. Kolmantena päivänä hän unohti lintunsa, eikä muuttanut sille vettä.

Ja äiti sanoi:

— Katsos nyt, sinä unohdit lintusi; laskisit vaan sen pois.

— En, en minä enää unohda; minä muutan paikalla veden ja puhdistan häkin.

Heikki pisti kätensä häkkiin, rupesi puhdistamaan, vaan viheriävarpunen pelästyi, räpisteli häkkiä vasten.

Heikki sai puhdistetuksi ja läksi vettä hakemaan.

Äiti näki että hän unohti panna häkin kiinni ja huusi hänelle:

— Heikki, pane häkki kiinni, muuten lintusi lentää ulos ja tappaa itsensä.

Äiti tuskin ennätti sanoa sen, kuin viheriävarpunen löysi oven, ilostui, levitti siipensä ja

lensi huoneen läpi ikkunaa vasten. Hän ei nähnyt lasia, löi itsensä siihen ja putosi ikkunalaudalle.

Heikki juoksi, otti linnun, vei häkkiin. Se eli vielä, mutta makasi rinnallaan, siivet levällään ja huohotti raskaasti. Heikki katseli, katseli ja rupesi itkemään.

— Äiti, mitä nyt on tekeminen?

— Ei nyt enää voi mitään tehdä.

Ei koko päivänä Heikki lähtenyt häkin luota, katseli vaan lintua, joka makasi mahallaan ja huokui raskaasti ja nopeasti. Heikki meni maata ja uneksi että lintu eli vielä. Hän ei saanut unen päästä kiinni; aina kun vaan pani silmänsä kiinni, näki hän varpusen makaavan huohottamassa. Kun Heikki aamulla tuli häkin luo, näki hän, että varpunen makasi selällään, kylmänä, jalat kouristuneina. Sen perästä ei Heikki enää milloinkaan ottanut lintuja kiinni.

Orava ja susi.

Orava hyppeli oksalta oksalle ja putosi makaavan suden selkään. Susi kavahti seisaalleen ja aikoi syödä sen.

Orava alkoi rukoilla:

— Laske minut!

Susi sanoi:

— Hyvä, minä lasken sinut, mutta sano minulle ensin, minkätähden te oravat olette niin iloisia. Minulla on aina ikävä, ja kun katson teitä: te aina vaan leikitte ja hyppelette.

Orava sanoi:

— Laske minut ensin puuhun, niin minä sieltä sanon, muuten pelkään sinua.

Susi laski oravan, se meni puuhun, ja sanoi sieltä:

— Siksi sinulla on ikävä, että sinä olet vihainen. Viha polttaa sinun sydäntäsi. Ja me olemme iloisia siksi, että me emme tee kenellenkään mitään pahaa.

Valehtelija.

Poika paimensi lampaita, oli näkevinään suden ja rupesi huutamaan:

— Auttakaa! Susi tulee!

Muutamat miehet kuulivat sen, juoksivat paikalle, mutta se ei ollutkaan totta. Näin poika oli tehnyt jo pari kolme kertaa ennenkin. Mutta tapahtui kerran, että todellakin tuli susi.

Poika rupesi huutamaan:

— Tänne, tänne pian! Susi!

Miehet luulivat hänen tavallisuuden mukaan narraavan, eivätkä menneet.

Susi näki ettei ollut mitään pelättävää ja raateli koko karjan.

Ristin valinta.

Jyrkkää vuorta kiipesi väsynyt matkailija, vaivalla liikuttaen jalkojansa. Hän nousi hitaasti pitkin liukkaita vuorenrinteitä ja pääsi huipulle.

Huipulta hän näki laajan tasangon, jota laskevan auringon säteet valaisivat. Tämä hiljaisuus, ilta-auringon valaistus ja rauhallisuus, joka vallitsi yli koko maailman, liikutti matkailijaa. Hän lankesi polvilleen ja luki iltarukouksen. Sitten hän pani maata pehmeään, tuoksuvaan ruohikkoon ja nukkui rauhalliseen uneen. Ja hän näki unta: Jumala tuli hänen eteensä.

Ja matkailija kääntyi Jumalan puoleen rukouksella: »Isä! elä suutu minuun siitä, että tahdon ilmoittaa minun suuren heikkouteni. Minä tiedän, että kuolevainen on velvollinen nöyryydellä kantamaan ristinsä. Mutta minun ristini on liian raskas minulle, minulla

ei ole voimia sitä kantaa! Armahda minua, tee se keveämmäksi, muuten se musertaa minut!» Niin hän, ymmärtämätön, rukoili taivaan Isää. Ja yhtäkkiä nousi kova tuuli, sieppasi matkailijan ja vastustamattomalla voimalla vei hänet korkeuteen. Hän joutui avaraan temppeliin, missä oli äärettömän paljon kaikenmoisia ristiä, ja kuuli äänen: »Katso, tässä sinun edessäsi ovat kaikki maailman ristit; valitse niistä, minkä itse tahdot; saat sen, jonka valitset.»

Ja matkailija alkoi koetella kaikkia ristiä. Hän ottaa yhden, ottaa toisen, asettaa olkapäälleen saadakseen tietää sen painon ja koettaa onko sitä mukava kantaa; vaan hänen on vaikea valita: mikä on liian suuri hänelle, mikä liian raskas, mikä epämukava, mikä painaa hänen olkapäitään terävillä reunoilla. Siinä oli kultaisiakin ristiä, mutta ne olivat raskaita. Ja melkein kaikki ristit hän koetteli ja katseli, mutta ei mikään miellyttänyt. Yhtäkkiä hän näki toisten keskellä yksinkertaisen puuristin, jota hän ei ollut ennen huomannut; hän otti sen, koetti ja tunsi paikalla, että se sopii mukavimmin hänen olkapäihinsä, vaikka se olikin jokseenkin raskas.

Hän ihastui ja huudahti: Herra! anna minun ottaa tämä risti! Ja hän otti sen. Mutta mitä ihmettä! Sehän oli hänen oma ristinsä, jota hän ennen oli pitänyt liian raskaana.

Yrjön almu.

Oli lämmin kesäpäivä. Yrjö heräsi ja oli oikein hyvällä tuulella. Hän hyppäsi avonaiseen ikkunaan ja katsahti puutarhaan. Puiden välitse näkyi peltoja, kukkivia niittyjä, viheriäisiä, tuuheita metsiä, — ja kaikki niin valoisana hymyili sinisen kirkkaan taivaan alla.

Yrjö suki kiireesti jalkaansa harmaat sukkansa, kenkänsä, puki ylleen valkean sinisillä nauhoilla reunustetun merimiespukunsa, pesi itsensä, kampasi kiireesti tukkansa ja juoksi alas ruokasaliin. Hänen isänsä oli jo lähtenyt pellolle ja äiti istui yksin kahvipöydän ääressä. Yrjö suuteli äitiänsä, joi pian maitolasinsa, jätti vehnäpullan syömättä, sieppasi olkihattunsa ja juoksi pihalle. Niin kauniina päivänä Yrjö ei mitenkään olisi pysynyt yhdessä kohti, eikä tahtonut hetkeksikään jäädä sisään.

Koko aamun Yrjö oli iloinen ja leikki »hevosta» kuskin pojan kanssa, siksi kunnes äiti kutsui tämän jotakin varten sisään. Vihdoin, kun Yrjö jäi yksin, rupesi hän heittelemään varpusia kivillä. Vaikka hän ei saanut sattumaan yhteenkään, niin ne kuitenkin pelkäsivät ja joka kerta kuin hän viuhtasi kädellään, lensivät suhisten liiterin katolle ja katolta taas aidalle. Tämä hyvin huvitti Yrjöä, ja hän jatkoi sitä kauan. Hänen poskensa punottivat ja silmät loistivat ... hän oli hengästynyt juoksusta. Hänen merimiespaitansa nauhat aukeni, valkeat polvipöksyt nousivat ja toinen multaan tahrautunnt polvi oli paljaana.

Yhtäkkiä kesken tätä varpuisjahtia ilmestyi portille tyttö lyhyessä rikkonaisessa hameessa ja mustassa rikkonaisessa nutussa, joka oli paikattu monivärisillä tilkuilla. ... Paksu vaalea tukka riippui otsalla, poskilla ja olkapäillä. Hän oli paljain jaloin ja jalat olivat likaset ... Käsivarrella oli kori.

— Herra ... hyvä! Anna minulle rahaa, sanoi tyttö arasti kun näki Yrjön.

Yrjö oli juuri heittämässä kiveä varpuseen, mutta pysähtyi ja tuli tytön luo.

— Oletko sinä kerjäläistyttö? — kysyi hän, pyyhkien hikeä otsaltaan.

— Niin ... olen kerjäläistyttö ... anna, herra hyvä! — sanoi tyttö.

Yrjö katseli tyttöä uteliaasti.

Tyttö oli rumanlainen, pieni, laiha, päivettynyt, hänen suurissa sinisissä silmissään, koko kasvoissaan oli kivuloinen, surullinen ilme. Hän näytti arkailevalta, pelokkaalta, ja hänen hieno äänensä vapisi mielenliikutuksesta.

Yrjö oli perin vallattomalla tuulella.

— Tahdotko leipää? Niinkö? — kysyi hän puristaen kiveä nyrkissään. — Anna kätesi!

Ja tyttö ojensi luottamuksella pienen, laihan kätensä:

— Ota, tästä saat! — sanoi poika ja pani hänelle käteen kiven.

Tyttö ei viskannut pois kiveä, eikä sanonut mitään, katseli vaan sitä harmaata kiveä, ja sitte katsahti kyynelten läpi Yrjöä ja läksi allapäin hiljaa kulkemaan pitkin pölyistä tietä. Tyttö ei millään tavalla loukannut Yrjöä, ei sanalla, ei katseella, ei millään; vaan Yrjöstä yhtäkkiä tuntui ikävältä, hänen kasvonsa synkistyivät, aivan kuin olisi joku varjo langennut niiden päälle. Mikä kumma! Mitä oli tapahtunut? Yrjön ympärillä on kaikki entisellään, kaikki niin hyvää ja valoisaa, niinkuin oli ollut ennen kerjäläistytön käyntiäkin. Aurinko paistaa yhtä helakasti, taivas on yhtä kirkas, lämmin vieno tuuli yhtä miellyttävästi puhaltaa kasvoihin ... Ja varpuset visertelevät samalla tavalla ja lentelevät edestakaisin, ai-

van kuin kutsuisivat Yrjöä vielä leikkimään kanssaan, vaan Yrjö ei katsokaan niitä, ... Yrjö ei ollut paha eikä sydämmetön poika. Hän vaan tuli niin vallattomaksi, häntä halutti leikkiä kerjäläistytön kanssa, mutta siitä tuli ikävä leikki.

Yrjö juoksemalla juoksi kyökkiin, leikkasi paksun palan leipää ja — portista ulos. Hän katseli oikealle ja vasemmalle, tyttöä ei näkynyt. Hän juoksi tietä pitkin pellolle. Tien molemmilla puolin kohosi kullankuultava ruis. Pellolla oli hiljaista, leivonen vaan lauloi sinisellä taivaalla. Yrjö juoksee, katselee sinne ja tänne, vaan tyttöä ei näy. Viimein hän hengästyi ja seisahtui ... Mennyt! Ei häntä saa enää kiinni ... Yrjö palasi väsyneenä pihaan ja nojautui portin pylvästä vasten, leipäpala kädessä.

Hänelle tuli oikein, oikein ikävä ... Aina hän vaan katseli pellolle päin, ajatteli, että tyttö ehkä ilmestyy loitommalta. Vaan sitä ei tullut.

»Kuinka hän oli pieni ja laiha,» — mietti Yrjö. »Hän pyysi minulta leipää. Hänellä oli ehkä nälkä ...» Pojan silmät himmenivät, ja hän näki kyyneleitten läpi aivan kuin harmaan harson takaa keltaisen ruispellon ja sen yli sinisen taivaan....

Antakaa sen tytön tulla, antakaa hänelle

se kerjäläistyttö! ... Hän antaa sille leipää, tuopi vehnästä, lahjoittaa kaikki hopearahansa, kaikki leikkikalunsa, kaikki, kaikki, — antaa pyssynkin ja rummun! ... Mutta tyttöä ei tullut! Yrjö itki, musersi käsissään leivän ja kyyneleet vierivät pitkin poskia. »Ja miksi tyttö ei viskannut kiveä? Miksi hän ei mitään sanonut? Hänellä olisi ollut paljo helpompi, jos tyttö olisi heittänyt häntä sillä kivellä, taikka olisi sanonut hänelle jotain pahaa. ... Mutta se vaan kyynelten läpi katsoi häneen ja kiveen ja meni pois. ... Miksi se niin katsoi?» ..

Kun Yrjö muisteli tytön rukoilevaa, surullista katsetta, niin hän niin häpesi omaa tuhmaa käytöstään, ja hänellä oli niin vaikea olla, ettei hän voinut pidättää, vaan alkoi katkerasti nyyhkyttää. »Kyllä minä häntä vahdin,» — ajatteli itseksensä Yrjö. — »En anna hänen mennä ohi! Minä annan hänelle rahaa, minä annan hänelle kaikkea, kaikkea ... minä suutelen häntä!» .... Ja koko päivän Yrjö juoksi portin takana ja katseli pellolle, pölyiselle tielle. Ei tyttöä vaan näkynyt. Eikä yhtäkään kerjäläistä kulkenut portin ohitse. Viimein äiti huusi hänelle ikkunasta:

— Yrjö, tule kotiin; on jo maa kosteana ...

Yrjö meni, istuutui kuistin rappusille, eikä

kääntänyt silmiänsä pois maantiestä, joka harmaana juovana kierteli portin ohi ja hävisi tuntemattomaan kaukaisuuteen. Aurinko oli laskenut jo kauan sitte. Uuden kuun hopeainen sirppi seisoi korkealla sinisellä yötaivaalla. Satakieli lauleli pimeissä pensaissa, kukat puutarhassa ja pelloilla vahvasti tuoksuivat. Yrjöä alkoi nukuttaa; silmät ummistuivat .... Piti lähteä maata.

Päivät kuluivat edelleen.

Joskus tapahtui, että portin ohitse kulki kerjäläisiä — ukkoja ja vanhoja akkoja, vaimoja pienien lapsien kera, vaan sitä tyttöä ei sen koommin näkynyt. Ja monet kerrat, seisoessaan kesäiltoina portin takana, Yrjö kuvaili itsellensä pientä kerjäläistyttöä, näki mielikuvituksessaan kuinka tämä ojensi pienen kätensä ja kuinka sitte surullisesti katseli häneen ja läksi pois. Tyttö oli hävinnyt jäljettömiin vieden mukanaan hänen harmaan kivensä, — hävisi aivan kuin ei häntä koskaan olisi ollut maailmassa. Luultavasti se oli jostakin kaukaisesta kylästä. ...

Yrjön oli hirveän sääli sitä rumanäköistä, repaleista tyttöä, — hän olisi tahtonut vaikka yhden kerran vaan vielä nähdä sitä ja pyytää anteeksi tuhmaa, ilkeää leikkiään. ...

Sen perästä ei Yrjö koskaan antanut kerjäläiselle kiveä leipäpalasen asemasta.

Sudet.

(Tositapaus Venäjältä)

Kerran talvisaikaan matkusti eräs herra nuoren vaimonsa ja pienen viisvuotiaan tyttönsä kanssa ystävänsä luokse vierailemaan. Kuskipukilla kyytimiehen vieressä istui vanha palvelija Stepanitsh. Hän oli vielä vanhan herran aikana ollut sisäpalvelijana, mutta kun vanha herra kuoli, tuli hän nuorelle. ja oli aina mukana hänen matkoillansa. Hän tunsi herran tämän lapsuuden ajoilta ja tiesi kaikki hänen tapansa.

He matkustivat kyytihevosilla kiintonaisessa kuomussa. Herra kiiruhti koko matkan kyytimiehiä ja jakeli niille juomarahoja, että ajaisivat pian. Ilta lähestyi. He tulivat kestikievariin, söivät ja joivat teetä; jo oli aivan pimeä ja alkoi kova pyryilma, niin ettei enää mitään näkynyt. Huoneeseen astui kestikieva-

rin isäntä ja alkoi puhua herralle, että eivätköhän odottaisi siksi kunnes ilma asettuu, jäisivät yöksi ja läksisivät sitte päivän valetessa. Herra suuttui, hän ei rakastanut neuvonantajia, ajoi isännän ulos ja huusi Stepanitshia. Ukko tuli.

»Hevosia valjastamaan!»

»Antakaa, herra hyvä, sanoa sananen. Pitäisi odottaa. Ensiksi tuo pyry — ja toiseksi, — isäntä ei sanonut uskaltaneensa teille puhua. . .»

»Mitä niin?»

»Sanovat, että susia on liikkunut.»

»Kah, keksitpäs millä peloitella», nauroi herra, »voi sinua vanha hupakko! Jos rupeaa susia pelkäämään, niin eihän voi metsässä kulkea. Mene ja käske valjastamaan!»

»Tehdään niin!»

Ukko läksi herättämään kyytimiestä. Herra ja rouva jäivät juomaan teetä ja Stepanitshille nauroivat. Vaan ei rouvaa kuitenkaan oikein naurattanut. Ei hän pelännyt pyryä, mutta kun kuuli puhuttavan susista, se häntä peloitti. Vaan hänen miehensä nauroi ja lohdutti:

»Minulla on pyssy,» sanoi hän, »kaksipiippuinen, ja se on latingissa.»

»Olisi ehkä kumminkin parempi jäädä yöksi», sanoi rouva.

»Ei ole, kultaseni; tiedäthän itse ettei se sovi. He loukkaantuvat. Pitäähän meidän jo

aamulla olla siellä joutuaksemme kirkonmenoihin ja heitä siellä onnitellaksemme. Minun ystäväni pitää semmoisesta. Ja jos totta puhutaan: minun ei sovi häntä loukata; sillä hän on jo kaksi kertaa muistuttanut minua rahavelastani.»

Vaimo vaikeni, katseli sitte lapseen ja sanoi: »Jos edes niin kauan odottaisi, että pyry asettuu.»

Mies katseli ikkunasta ja sanoi: »Mitä puheita ne on, tuuli on aivan lakannut ja näkyy tähtiäkin.»

Ja aivan oikein, ihan kuin suotta tyyntyi. Stepanitsh tuli sisään ja seisahtui oven suuhun.

»No mitä sinä tahdot?»

»Niin minä vaan siitä samasta, — että jos sittenkin jäisimme yöksi, tämä väli on pitkä, — yli 30 virstaa.»

»Mitä joutavia, tee vaan tehtäväsi!»

»Kyllä on tehty, hevoset ovat valjaissa, ruvetkaa lähtemään», — sanoi Stepanitsh ja rupesi kokoomaan tavaroita.

Ja niin he läksivät.

Oli aivan tyyni, kuulakka pouta, taivas tähdessä, ja kova pakkanen. Stepanitsh kietoutui kauhtanaansa ja torkkui kuskipukilla. Ja herra ja rouva juttelivat kuomussa siitä,

kuinka heitä huomenna vastaanotetaan, ketä he siellä tapaavat, kelle mitä kertovat. Pikku tyttö istui keskessä. He luulivat hänen nukkuvan, mutta hän ei voinut nukkua. Hän oli kuullut kestikievarissa pidetyt puheet, häntä pelotti: hänestä jo tuntui, että sudet jossain kaukana ulvoivat. Ja hän kuulee äänen muka lähestyvän ja tulevan yhä selvemmäksi.

»Isä, mitä se on, kuuntele, aivan kuin sudet ulvoisivat.»

»Mitkä sudet, nuku sinä vaan tyttöseni, se on tuulen huminaa.»

Ja rouva ajatteli: »Tuuli on jo kauan sitte lakannut;» ja äidin sydän kouristui ja alkoi kovasti sykkiä.

He ajoivat vielä jonkun matkaa.

»Isä, minä taas kuulen, — ne ulvovat.»

»Herkeä nyt, tyttöseni, ja nuku; se vanha höperö peloitteli sinua.»

Juuri kuin hän pääsi näin sanomasta sieppasi hän itse pyssyn, ja nyt kaikki kuulivat selvään: uu — uu — uu —. . .

Stepanitsh koputti kuski-istuimelta etuikkunaan. Peitto laskettiin alas.

»Antakaapas, herra, minulle pyssy, sudet ovat aivan lähellä, minä säikäytän niitä tästä.»

»Vaan älä sinä turhaan ammu, ei ole enempää kuin kaksi latinkia.»

»Olkaa rauhassa, herra, kyllä minä tiedän.»

Hän oli ollut paljon vanhan herran mukana metsästysretkillä, ja ampui tarkkaan.

He ajoivat täyttä laukkaa. Ulvominen kuului yhä selvemmin. Herra katseli ikkunasta ja näki suden juoksevan ikkunan alla, sitte toisen, kolmannen ja yhä vaan enemmän ja enemmän, niitä oli kokonainen lauma.

Rouva katseli oman puolensa ikkunasta: siinäkin juoksi susia; ne ottivat hevosia jaloista kiinni.

Puks! — laukaus. Hevoset ryntäsivät eteenpäin, sudet jäivät kaikki taakse ja kuului kuinka ne härisivät ja tappelivat, repivät omaa toveriansa.

Sydäntä vähän helpotti. He ajoivat eteenpäin. Katsoivat ikkunasta, ja kah, — sudet olivat taas rinnalla, hyppäsivät edelle ja sieppasivat hevosia kuonoista kiinni; ne olivat julmistuneet, kun olivat saneet verta maistaa.

Puks! — toinen laukaus. Taas alkoi tappelu, saivat käsiinsä toisen haavoitetun, tulivat yhä raivoisemmiksi. Hevoset juoksevat aivan hurjistuneina ja herra oudolla äänellä huutaa kyytimiehelle: »Aja, pöllö, mikäs nyt, kuollakko tänne pitää?» Vaan rouva vetäytyi nurkkaan, puoli tainnoksissa sopottaen rukousta ja painaen lasta rintaansa vasten.

Kyytimies näki, että nyt alkaa käydä huonosti, ja keksi: parempi kadottaa hevonen ja

itse jäädä eloon. Hän löi poikki hihnan oikeanpuoliselta hevoselta, heitti pois ohjaksen. Hevonen ryntäsi, riuhtautui suitsista, hyökkäsi syrjään ja sen koommin sitä ei näkynyt. Koko susilauma ryntäsi siihen ja taas jäi jälelle.

He ajoivat noin viisi virstaa; taas alkavat sudet saavuttaa heidät; eivät olleet saaneet kylliksi yhdestä hevosesta. On vielä pitkä matka ajettavana. Kyytimies päätti uhrata vasemmankin puolisen hevosen. Ja se tuli myöskin revityksi. Ei jäänyt kuin yksi, keskimäinen. Nyt näkivät kaikki, että hukka oli käsissä. Hevonen tuskin jaksoi juosta, sen jalat olivat haavoissa; kohta sudet syövät senkin ja sitte ryhtyvät ihmisiin. Herra tuntee tämän kaiken ja kiroilee itsekseen, ettei ottanut varteen hyviä neuvoja.

Stepanitshkin tuntee mitä tämä merkitsee; katsoo etäisyyteen, tarkastaa näkyisikö mitään asuntoa, ja nyt näkyikin jotakin, näkyi tuli. Kestikievariin oli noin viisi virstaa. Hän katsoo hevosta, sen voimat ovat lopussa. Kyytimies lyö sitä piiskalla, on jo väsynyt sen piiskaamiseen. Stepanitsh katselee kuomun sisään, hänen sydäntänsä kouristaa sääli ja hänen päähänsä pistää suuri ajatus, häntä samassa sekä pelottaa että tuntuu iloiselta; hän tietää, että Jumalan ääni käskee jotakin. Hän nostaa lakkinsa, katsahtaa taivaaseen, sitte kuomun si-

sään, aivankuin kokoisi voimia, ottaa pyssyn — ja hyppää kuskipukilta alas.

Kyytimies huudahti, rouva huusi. Katsahdettuaan taakseen kyytimies näkee, että koko lauma karkaa Stepanitshin päälle, ja tämä pyssyllä viuhtoo, mutta ei voimat kauan riitä. Hän kaatuu eikä kuulu ääntäkään. Hevonen, aivan kuin olisi pelästynyt jotakin, kiitää nyt kaikin voimin eteenpäin. Kestikievari oli jo lähellä, näkyi jo kasvitarha ja sudet jättivät heidät.

Kun he pääsivät portille, romahti hevonen kuoliaana maahan. Rouva ja tyttö kannettiin tunnottomina sisään. Herra kun tuli tupaan, painui penkille ja purskahti itkuun kuin lapsi.

Koko yö puuhattiin rouvan ympärillä. Aamulla herra keräsi miehiä ja he menivät pitkin tietä kokoomaan Stepanitshin jäännöksiä. Nähtyään ne, lankesi herra polvilleen, itki ja puhui: »Stepanitsh, rakas ystävä, anna minulle anteeksi, minulle poloiselle! Minä olen syypää sinun kuolemaasi. Hyvät ihmiset! Tiedättekö mikä tämä mies oli? Hän oli sankari, hänellä oli luja tahdonvoima. Hän on täyttänyt Kristuksen käskyn: antoi elämänsä pelastaakseen meidät.»

Stepanitshin luut haudattiin tien viereen, missä hän oli elämänsä päättänyt. Herra asetti

sille paikalle ristin, johon kirjoitti Kristuksen sanat:

»Ei ole suurempaa rakkautta, kuin elämänsä antaminen ystävien edestä.»

Suom. lastenkirj. 3.
Järnefelt A

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 102 1428

KIRJANSITOMO
TUKEVA
HELSINKI

X